

Erityisen uhanalaisia ovat vanhat ja karujen kasvupaikkojen kangasmetsät

Suomen metsät ovat merkittävässä määrin menettäneet luontaisia ekologisia ominaispiirteitään. Samalla monen metsäluontotyypin pinta-ala on pienentynyt. Näiden muutosten seurauksena Suomen metsäluontotyypeistä 76 % on uhanalaisia. Silmälläpidettäväksi metsäluontotyypeistä arvioitiin 21 %, ja yksi luontotyyppi jäi puutteellisesti tunnetuksi.

Pitkäaikainen käyttö on muuttanut metsiä koko maassa

Kaikki kangasmetsien luontotyypit arvioitiin joko uhanalaisiksi tai silmälläpidettäväksi. Syynä on useimmiten pitkään jatkunut heikentyminen luontotyypin ekologisessa laadussa. Muutos näkyy erityisesti nuorissa metsissä, joissa kuolleen puun ja järeiden puiden määrät ovat vähentyneet murto-osaan verrattuna metsäpalon tai myrskyn jälkeen luontaisesti syntyneisiin metsiin. Vanhat metsät puolestaan ovat uhanalaistuneet niiden pinta-alan vähenemisen seurauksena. Myös karujen kasvupaikkojen metsien pinta-ala on pienentynyt rehevöitymisen vuoksi. Lyhyellä aikavälillä heikentymistä on tapahtunut lähinnä lehtipuuvaltaisissa metsissä.

Ekologisesti hyvälaatuisessa vanhassa kangasmetsässä on runsaasti kuolleita puita ja järeitä puita sekä lehtipuita. Kuva Jari Kouki.

Myös kaikki lehtoluontotyypit arvioitiin uhanalaisiksi tai silmälläpidettäväksi. Uhanalaisimpia ovat kynäjalavalehdot ja tuoreet runsasravinteiset lehdot. Uhanalaistumisen syinä ovat mm. lehtojen raivaus peltomaiksi ja kuusettuminen. Tulevaisuuden uhkina jalopuulehdoissa ovat metsätalouden lisäksi myös ilmastonmuutoksen myötä todennäköisesti leviävät jalojen lehtipuiden taudit, kuten saarnensurma ja hollanninjalavatauti.

Metsäluontotyypit arvioitiin Etelä-Suomessa uhanalaisemmiksi kuin Pohjois-Suomessa. Etelässä metsien rakenne ja ikäluokkien osuudet ovat muuttuneet pitkän ajan kuluessa, kun

taas pohjoisessa moni metsäluontotyyppi arvioitiin uhanalaiseksi myös viime vuosikymmeninä tapahtuneiden muutosten perusteella.

Lisää lehtipuita, polttoa ja lehtojen hoitoa

Toimenpidesuosituksissaan metsäasiantuntijaryhmä tähdentää, että jäljellä olevat uhanalaisten metsäluontotyyppien ekologisesti hyvälaatuiset esiintymät tulisi turvata. Erityisen kiireellistä on säilyttää vanhoja metsiä ja vanhoja puuyksilöitä sisältäviä metsiä, koska niiden palauttaminen ennalleen esimerkiksi luonnonhoidon keinoin on mahdotonta.

Jalopuulehdot arvioitiin vaarantuneeksi luontotyyppiä niiden määrän vähentymisen vuoksi. Kuva Terhi Rytteri.

Poltto on hyvä keino erityisesti nuorten metsien tilan parantamiseksi sekä rehevöitymisen torjumiseksi kuivissa ja karuissa kangasmetsissä. Talousmetsien ja suojelualueiden luonnonhoidolla ja ennallistamisella voidaan parantaa etenkin lehtojen, jalopuumetsien ja harjumetsien valorinteiden tilaa.

Arvioinnin perustana metsien ekologinen luokittelu ja kansainväliset kriteerit

Arvioinnissa erotetuista 40 metsäluontotyyppistä 15 on lehtoja, 19 kangasmetsiä ja kuusi metsien erikoistyyppiä. Lehtotyyppit eroteltiin niiden kosteuden ja ravinteisuuden mukaan ja jalopuulehdot jalopuulajien perusteella. Kangasmetsien tyypit perustuvat metsien kasvupaikkaluokitukseen ja metsän sukkessio- eli kehitysvaiheeseen. Erikoistyyppiä ovat mm. harjumetsien valorinteet, tulvametsät ja kalliometsät. Edellä mainitut luontotyyppien uhanalaisuusosuudet on laskettu tarkimman luokittelutason arviointiyksiköistä (34 tyyppiä), sillä kuusi luontotyypistä on kokoavia ryhmätason tyyppiä.

Uhanalaisuuden arvioinnin aineistoina käytettiin valtakunnan metsien inventointitietoja sekä muita tutkimus- ja tietokanta-aineistoja. Arviointi tehtiin kansainvälisen, IUCN:n kehittämän luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin kriteeristön mukaisesti. Arvioinnissa tarkasteltiin luontotyyppien määrän ja laadun muutoksia kolmella aikajänteellä (verrattuna tilanteeseen 1750-luvulla, 50 vuotta sitten ja 50 vuotta eteenpäin) sekä levinneisyys- ja esiintymisaluetta

ja taantumista. Lyhyen aikajänteen (viimeiset 50 vuotta) kriteerien perusteella metsäluontotyypeistä on uhanalaisia 41 %.

Karujen kasvupaikkojen kangasmetsät ovat erityisen uhanalaisia. Kuva: Seppo Tuominen

Metsien luontotyyppien uhanalaisuusarviointiin osallistui metsäasiantuntijoita Itä-Suomen yliopistosta, Helsingin yliopistosta, Luonnonvarakeskuksesta, Suomen ympäristökeskuksesta, Metsähallituksesta, Suomen metsäkeskuksesta, Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta, maa- ja metsätalousministeriöstä sekä ympäristöministeriöstä.

Lisätietoja

Asiantuntijaryhmän puheenjohtaja, professori **Jari Kouki**, Itä-Suomen yliopisto, p. 050 538 5373, etunimi.sukunimi@uef.fi

Lehdot, erikoissuunnittelija **Marja Hokkanen**, Metsähallitus, p. 040 037 5874, etunimi.sukunimi@metsa.fi

Kangasmetsät, suojelubiologi **Kaisa Junninen**, Metsähallitus, p. 040 593 0308, etunimi.sukunimi@metsa.fi

Erikoistyyppit, vanhempi tutkija **Katariina Mäkelä**, Suomen ympäristökeskus, puh. 040 014 8686, etunimi.sukunimi@ymparisto.fi